

ความตระหนักและอุปสรรคในการป้องกันโรคติดเชื้อ
ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 ของคนไร้บ้าน
ในศูนย์พักพิงคนไร้บ้านกรุงเทพมหานครและจังหวัดปทุมธานี

ณิชชาธร ลิขิตธรรม
คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

รณภูมิ สามัคคีคารมย์
คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
Email: ronnapoom.s@fph.tu.ac.th

ปัทมวิภา หันทิพย์
คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ศุภานิดา พลชา
คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บทคัดย่อ

งานวิจัยชิ้นนี้มุ่งศึกษาความสัมพันธ์ของความตระหนักรู้ในการป้องกันตัวเอง ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 และปัจจัยอุปสรรคของศูนย์พักพิงคนไร้บ้านที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองของคนไร้บ้านในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 โดยใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน คือ วิธีวิจัยเชิงปริมาณในศูนย์พักพิงคนไร้บ้านกรุงเทพมหานครและปทุมธานี จำนวน 109 คน ด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ด้วยเครื่องมือแบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อความตระหนักรู้ในการป้องกันตนเองของกลุ่มคนไร้บ้าน พื้นที่กรุงเทพมหานครและปทุมธานี ร่วมกับการใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกทางโทรศัพท์กับผู้ดูแลศูนย์คนไร้บ้านแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานครและจังหวัดปทุมธานี จำนวน 5 คนต่อศูนย์ โดยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบจำเพาะเจาะจง (Purposive Sampling) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ผลการศึกษาพบว่า ความตระหนักรู้ในการป้องกันตนเอง ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 อยู่ในระดับมาก และพฤติกรรมในการป้องกันตนเองในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 อยู่ในระดับดี โดยมีปัจจัยอุปสรรคของศูนย์พักพิงคนไร้บ้าน ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองของคนไร้บ้านในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 ของศูนย์คนไร้บ้านแห่งหนึ่งในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี คือ งบประมาณ และปัจจัยอุปสรรคของศูนย์คนไร้บ้านแห่งหนึ่งในพื้นที่กรุงเทพมหานคร คือ จำนวนบุคลากร งบประมาณ พื้นที่รองรับคนไร้บ้าน และความรู้ของบุคลากร อีกทั้งค้นพบ

ประเด็นปัญหาเพิ่มเติม คือ ผู้สูงอายุถูกบุตรหลานทอดทิ้ง ทั้งนี้ ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย คือ ควรดำเนินการออกแบบรูปแบบที่เหมาะสมกับบริบทชีวิตคนไร้บ้านในการสร้างความตระหนักด้านการป้องกันตนเองของคนไร้บ้านและระดมทรัพยากรเพื่อลดปัจจัยอุปสรรคในการป้องกันในส่วนของงบประมาณ เพื่อให้คนไร้บ้านสามารถป้องกันตนเองภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้

คำสำคัญ: ความตระหนัก, การป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019, คนไร้บ้าน
ในศูนย์พักพิง

Awareness and Barriers to
the Prevention of COVID-19 Infection Among
Homeless People in Homeless Shelter
in Bangkok and Pathum Thani Provinces

Nichartorn Likhittham

Faculty of Public Health, Thammasat University

Ronnapoom Samakkeekarom

Faculty of Public Health, Thammasat University

Email: ronnapoom.s@fph.tu.ac.th

Paphitchaya Hanthip

Faculty of Public Health, Thammasat University

Supanida Phonsa

Faculty of Public Health, Thammasat University

Abstract

This research aims to study the relationship between homeless people's awareness of COVID-19 self-protection and the barriers homeless shelters imposed on their self-protection behaviors during a COVID-19 pandemic. In this study, a variety of methodologies were used, including conducting quantitative research with 109 homeless people living in homeless shelters in Bangkok and Pathum Thani using an accidental sample method. Qualitative research methodology is also applied through the conduction of in-depth telephone interviews with 5 caregivers working in each homeless shelter in Bangkok and Pathum Thani province. With regard to this, a purposive sample method was employed in the selection of informants, and a content analysis method was used to analyze qualitative data.

According to the findings, the informants showed that they have a high awareness of self-protection during a COVID-19 pandemic, and their self-protection behaviors are at a good level. The results also show that during the COVID-19 situation, the budget is a critical limitation of the homeless shelter in Pathum Thani, affecting the self-protection behaviors of homeless people. However, the number of personnel, budget, support spaces, and personnel knowledge is the major barriers for the homeless shelter in Bangkok. Another issue discovered is that the abandoned elderly by

their grandchildren. In terms of recommendations, it is significant to increase self-protection awareness among homeless people during the COVID-19 situations that fit their lifestyle. Furthermore, fundraising is required to reduce any obstacles to prevention by equipping the homeless people with skills and capacities to prevent themselves from the spread of COVID-19.

Keywords: Awareness, COVID-19 Prevention, Homeless People in Shelters

บทนำ

การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 เกิดจากเชื้อ SARS-COV-2 เริ่มจากเมืองอู่ฮั่น เป็นเมืองแรกและประกาศปิดเมืองใกล้เคียง และต่อมาพบผู้ติดเชื้อในประเทศต่าง ๆ เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง รวมถึงในประเทศไทยที่พบการระบาดระลอกใหม่มีจำนวนผู้ติดเชื้อเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว (นลินาสน์ ขุนคล้าย และคณะ, 2563) ซึ่งโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 เป็นโรคอุบัติใหม่ยังไม่สามารถสรุปเป็นข้อมูลทางการแพทย์ได้อย่างเป็นทางการ ดังนั้น การยกระดับการป้องกันและการจัดสรรทรัพยากรด้านสาธารณสุขของประเทศที่มีอยู่อย่างจำกัดทั้งทางด้านบุคลากรทางการแพทย์ งบประมาณ สถานที่ และอุปกรณ์ จึงเป็นประเด็นเร่งด่วนของรัฐบาล

ทั้งนี้ การให้ความร่วมมือของประชาชนมีความสำคัญอย่างยิ่งและส่งผลต่อการพลิกสถานการณ์เป็นเชิงบวกหรือลบได้ และส่งผลกระทบต่อรายรับและการเพิ่มรายจ่ายในบางประเภทต่อประชาชน โดยประชาชนจำนวนมากไม่สามารถประกอบอาชีพได้ตามปกติ แรงงานจำนวนมากต้องเดินทางย้ายถิ่นกลับสู่ชนบทเนื่องจากขาดรายได้ในเมืองและไม่สามารถรับมือกับค่าครองชีพในเมืองได้ และความไม่มั่นใจกับสถานการณ์ที่ไม่แน่นอน (สอวช. และ อว., 2563) ทำให้รัฐบาลได้ออกมาตรการควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 อาทิ ห้ามมิให้ประชาชนออกนอกเคสสถาน ในช่วงเวลา 22.00-04.00 น. ปิดสถานที่เสี่ยงต่อการติดต่อโรค เป็นต้น

มาตรการดังกล่าวส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของคนไร้บ้านอย่างมาก และแม้ภาครัฐจะมีมาตรการให้ความช่วยเหลือคนไร้บ้าน แต่กลับไม่ได้รับการตอบรับอย่างเท่าที่ควร ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความไม่สอดคล้องระหว่างมาตรการช่วยเหลือของภาครัฐ กับวิถีชีวิตและความต้องการของคนไร้บ้าน (บุญเลิศ วิเศษปรีชา

และคณะ, 2563) ทำให้การดำเนินชีวิตของคนไร้บ้านเกิดการเปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้มีรายได้ลดน้อยลง เนื่องจากกลุ่มคนไร้บ้านที่ทำงานตอนกลางคืนไม่สามารถประกอบอาชีพได้ตามปกติ และผู้คนที่มักบริจาคของให้กลุ่มคนไร้บ้านก็ไม่ออกมาบริจาคเช่นเคย

ปัจจุบันมีศูนย์พักพิงคนไร้บ้านที่จัดตั้งโดยเครือข่ายคนไร้บ้านร่วมกับมูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัย และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) (พอช.) มีบทบาทสถานะการเป็นบ้านทางผ่านสำหรับคนไร้บ้าน โดยมีวัตถุประสงค์เป็นที่พักอาศัยชั่วคราวและทำหน้าที่เป็นศูนย์ประสานงานของเครือข่ายคนไร้บ้าน นอกจากนี้ ยังมุ่งให้เป็นพื้นที่ที่มีประโยชน์ในการประกอบอาชีพและทำกิจกรรมอื่น ๆ ที่ช่วยสร้างรายได้ให้กับคนไร้บ้านเพิ่มขึ้น อันมีเป้าหมายเพื่อการยกระดับคุณภาพชีวิตให้คนไร้บ้านสามารถตั้งหลักในชีวิตได้ต่อไป (สำนักบ้านมั่นคง สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน, 2562) และเมื่อการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 โดยเฉพาะการระบาดในระลอกที่ 3 ส่งผลต่อจำนวนคนไร้บ้านที่มีแนวโน้มสูงขึ้น ส่งผลกระทบต่อศูนย์ฯ ในด้านการบริหารจัดการภายในศูนย์ฯ เพื่อรองรับคนไร้บ้านที่ต้องเพิ่มมาตรการด้านสาธารณสุข การขอความช่วยเหลือจากภาครัฐ และเอกชนในการรับมือกับการแพร่ระบาดของโควิด-19 ไม่ให้เกิดขึ้นในศูนย์พักพิงคนไร้บ้าน (ทีดีอาร์ไอ, 2563)

สะท้อนให้เห็นว่า โรคระบาดเป็นสิ่งที่ไม่เลือกหน้าไม่ว่าจะเป็นคนยากดีมีจน แต่ดูเหมือนว่าคนจน และคนเปราะบางจะได้รับผลกระทบจากสถานการณ์นี้มากกว่าคนทั่วไป ท่ามกลางสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 คนไร้บ้านคือกลุ่มที่ต้องเผชิญความเสี่ยงจากไวรัสเช่นเดียวกัน ทว่าพวกเขา กลับไม่สามารถรับมือกับมันได้มากเทียบเท่ากับคนทั่วไป ชีวิตคนไร้บ้านโดยปกติ ก่อนจะมีการแพร่ระบาดก็อาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีความเสี่ยงต่อ

การระบาดอยู่แล้ว เนื่องจากพวกเขาอาศัยอยู่ในที่สาธารณะและบางส่วนอาศัยอยู่ที่ศูนย์พักพิง พอเกิดการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก ทำให้พวกเขาได้รับผลกระทบด้วยปัจจัยทางเศรษฐกิจที่ส่งผลให้คนไร้บ้านต้องให้ความสำคัญกับปัญหาปากท้องของตนเอง ความตระหนักถึงการป้องกันตัวที่ถูกต้องจึงอาจเป็นปัญหาที่คนไร้บ้านต้องเผชิญ ผวนกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 เป็นโรคอุบัติใหม่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคนี้อยังไม่ได้รับการเผยแพร่อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งวิถีชีวิตและปัญหาสถานะทางทะเบียนยังส่งผลให้ไม่สามารถเข้าถึงมาตรการในการป้องกันตนเอง

แม้ว่าศูนย์พักพิงคนไร้บ้านได้มีการจัดเตรียมการรองรับและสิ่งอำนวยความสะดวก พร้อมทั้งมีการจัดเตรียมสาธารณสุขไปรษณีย์ แต่ด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดมีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นทำให้ทางศูนย์มีอุปสรรคต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานเช่นเดียวกัน ทั้งเรื่องการรับมือ การจัดเตรียมสถานที่ อุปกรณ์การป้องกันตนเอง และอื่น ๆ ให้กับคนไร้บ้าน จะเห็นได้ว่าศูนย์พักพิงถือเป็นทางเลือกหนึ่งที่ทำให้ความปลอดภัยทั้งทางกายและจิตใจสำหรับคนไร้บ้าน อย่างไรก็ตามศูนย์พักพิงคนไร้บ้านยังต้องเผชิญอุปสรรคในการรับมือที่อาจกลายเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 ได้

ดังนั้น การศึกษาปัจจัยความตระหนักในการป้องกันตนเองและปัจจัยอุปสรรคของศูนย์พักพิงคนไร้บ้านจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ เนื่องจากหากไม่มีการศึกษาในประเด็นนี้จะทำให้ทัศนคติและพฤติกรรมของกลุ่มคนไร้บ้านต่อสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 ยังคงไม่เปลี่ยนแปลง โดยการศึกษานี้พยายามพิจารณาถึงเงื่อนไขเพื่อลดอัตรา

การแพร่ระบาดของโรคได้ ทำให้อัตราการป่วยและอัตราการตายลดลง อีกทั้งยังเป็นข้อเสนอแนะในการป้องกันควบคุมโรคในกลุ่มคนไร้บ้านพื้นที่อื่น ๆ ของประเทศไทยต่อไป

สำหรับบทความนี้จึงเป็นการนำเสนอข้อค้นพบบางประการจากมุมมองประสบการณ์ของบุคลากรในศูนย์คนไร้บ้านแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร และจังหวัดปทุมธานี พื้นที่ละ 1 แห่ง ที่มีการดำเนินการเพื่อเป็นที่พึ่งให้กับคนไร้บ้าน และเพื่อตอบสนองต่อเจตนาารมณ์ของพระราชบัญญัติคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ. 2557 ที่มุ่งหมายที่จะคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งตามความเหมาะสม (สอวช. และ อว., 2563)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

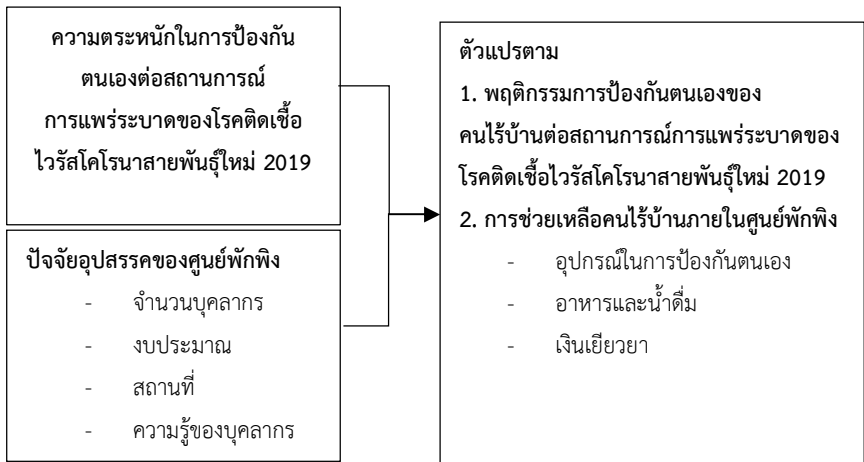
การวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของความตระหนักในการป้องกันตัวเองในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 และปัจจัยอุปสรรคของศูนย์พักพิงคนไร้บ้านในพื้นที่กรุงเทพมหานครและจังหวัดปทุมธานีที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองของคนไร้บ้านในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลจากการศึกษารั้งนี้ เป็นข้อมูลในการดำเนินการเสริมสร้างความตระหนักในการป้องกันตนเองในกลุ่มคนไร้บ้านในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 และใช้ผลการศึกษาอุปสรรคของศูนย์พักพิงคนไร้บ้านในพื้นที่กรุงเทพมหานครและจังหวัดปทุมธานีที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองของคนไร้บ้านในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 ในการเป็นแนวทางในการบูรณาการในการปรับปรุง

แก้ไข ช่วยเหลือ สนับสนุนให้ศูนย์พักพิงคนไร้บ้านในพื้นที่กรุงเทพมหานคร และจังหวัดปทุมธานีสามารถดำเนินการรูปแบบต่าง ๆ ในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019

กรอบแนวคิด

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

การทบทวนวรรณกรรม

การทบทวนวรรณกรรม จากการประมวลงานศึกษาเรื่อง ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่มีต่อชีวิตของกลุ่มคนไร้บ้านและคนจนเมือง (2563) ของ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) พบว่า ทศนคติของกลุ่มคนไร้บ้านที่มีต่อสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ส่วนใหญ่มีความกังวลน้อยเกี่ยวกับการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และพฤติกรรมการป้องกันตนเองของคนไร้บ้าน

ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 เกิดจากปัจจัยหลายด้าน ซึ่งปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งคือ ที่พักอาศัย เนื่องจากกลุ่มคนไร้บ้านที่อาศัยอยู่ในศูนย์พักพิงคนไร้บ้านจะมีพฤติกรรมกรรมการดำเนินชีวิตที่แตกต่างจากคนไร้บ้านที่อาศัยอยู่ในสถานที่อื่น ๆ โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะทำนวยปัจจัยอุปสรรคของศูนย์พักพิงคนไร้บ้านที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการป้องกันตนเองของคนไร้บ้าน ได้แก่ 1. บุคลากร 2. งบประมาณ 3. สถานที่ และ 4. ความรู้ (สกสว., 2563)

นอกจากนี้ จากงานศึกษาเรื่อง “Locked down outside”: Perception of hazard and health resources in COVID-19 epidemic context among homeless people” พบว่า การเป็นคนไร้บ้านทำให้ความเสี่ยงในการติดเชื้อโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 เพิ่มขึ้นท่ามกลางกลุ่มคนอื่น ๆ มีการปฏิบัติตามแนวทางการป้องกันที่แตกต่างกันไปตามประเภทของที่อยู่อาศัย การถือกวาดวันส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อระบบการอยู่รอดของประชากรที่เป็นกลุ่มคนไร้บ้าน จากการสำรวจคนไร้บ้าน ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคนใส่ใจในสุขภาพ มีความตระหนักและคุ้นเคยกับความเสี่ยงของโรคติดเชื้อมานานก่อนเกิดโรคระบาด (Allaria et al., 2021)

หากกล่าวโดยสรุปจากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า สถานการณ์การแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 ได้ส่งผลต่อนโยบายและแนวปฏิบัติของภาครัฐ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความตระหนักในการใช้ชีวิตและพฤติกรรมของคนไร้บ้านที่อาจเสี่ยงต่อการติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 และในสถานการณ์ดังกล่าวแหล่งพักพิงหรือที่อยู่อาศัยจึงมีความสำคัญยิ่งต่อการป้องกันหรือลดความเสี่ยงต่อการติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยชิ้นนี้มีการใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยการศึกษาเชิงปริมาณใช้รูปแบบการศึกษาแบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional study) จากการเก็บข้อมูลช่วงระหว่างเดือนมีนาคม-เมษายน พ.ศ. 2564 ด้วยการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณด้วยการใช้แบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อความตระหนักในการป้องกันตนเองของกลุ่มคนไร้บ้านในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 ร่วมกับการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพใช้รูปแบบการศึกษาแบบแนวปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenological research) โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ในการสัมภาษณ์คนไร้บ้านที่ตรงตามเกณฑ์ที่กำหนด

กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยกลุ่มคนไร้บ้าน พื้นที่กรุงเทพมหานคร และจังหวัดปทุมธานี จำนวน 109 คน การคำนวณกลุ่มตัวอย่างเป็นการประมาณค่าสัดส่วนที่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน จากประชากรกลุ่มคนไร้บ้าน พื้นที่กรุงเทพมหานครและจังหวัดปทุมธานี จำนวน 1,075 คน (สมาคมคนไร้บ้าน, 2562) โดยกำหนดค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้เท่ากับร้อยละ 5 และค่าสัดส่วนที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม เรื่อง “การรับรู้ความรุนแรงและพฤติกรรมกรรมการป้องกันในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 ของวัยรุ่นในเขตตำบลสะเตงนอก อำเภอเมือง จังหวัดยะลา” ของ สุดา แวหะยี (2563) พบว่า ความถี่ในการปฏิบัติเกี่ยวกับพฤติกรรมในการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 อยู่ระดับมากร้อยละ 91.4 สามารถคิดสัดส่วนจากประชากรกลุ่มตัวอย่างได้เป็น 109 คน

ทั้งนี้ *การวิจัยเชิงปริมาณ* เป็นการใช่วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling) เนื่องจากวิถีชีวิตของกลุ่มคนไร้บ้านที่ยากต่อการเข้าถึง เพื่อเก็บข้อมูล จึงคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยเก็บตัวอย่างตามที่มีอยู่หรือที่ได้รับความร่วมมือ ร่วมกับ *การวิจัยเชิงคุณภาพ* ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ คือ ผู้ดูแลศูนย์คนไร้บ้านแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร และจังหวัดปทุมธานี การคัดเลือกจากศูนย์คนไร้บ้านแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร จำนวน 5 คน และศูนย์คนไร้บ้านแห่งหนึ่งในจังหวัดปทุมธานี จำนวน 5 คน รวมเป็นจำนวน 10 คน โดยผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญเป็นผู้ประสานงานหลัก ตลอดจนให้การช่วยเหลือตามสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็น ทำให้ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 10 คน ทราบถึงสภาพปัญหาของศูนย์พักพิงคนไร้บ้านภายใต้บริบทที่เกิดขึ้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อความตระหนักในการป้องกันตนเองของกลุ่มคนไร้บ้าน พื้นที่กรุงเทพมหานครและปทุมธานี เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของความตระหนักในการป้องกันตัวเองในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 โดยการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามที่ใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาวิจัยครั้งนี้โดยการทดสอบหาค่าความเที่ยงตรงหรือความตรง (validity) โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Item-Objective Congruence Index: IOC) จากการประเมินของอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน และมีการคำนวณค่าความเชื่อมั่น Cronbach's alpha

2. แบบสัมภาษณ์เชิงลึกประเด็นปัจจัยอุปสรรคของศูนย์พักพิงคนไร้บ้านที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองของกลุ่มคนไร้บ้านในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 พื้นที่กรุงเทพมหานคร

และจังหวัดปทุมธานี เพื่อศึกษาปัจจัยอุปสรรคของศูนย์พักพิงคนไร้บ้านในพื้นที่กรุงเทพมหานครและจังหวัดปทุมธานีที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองของคนไร้บ้านในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 โดยการตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่ใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีการให้อาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เป็นผู้ประเมินแนวคำถาม

วิธีการเก็บข้อมูล

1. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความตระหนักด้านการป้องกันตนเองในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 ของกลุ่มคนไร้บ้าน

2. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถามเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความตระหนักในการป้องกันตนเองของกลุ่มคนไร้บ้าน โดยให้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้กรอกแบบสอบถามด้วยตนเอง แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1: แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ส่วนที่ 2: แบบสอบถามความตระหนักในการป้องกันตนเองในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 และส่วนที่ 3: แบบสอบถามพฤติกรรมการป้องกันตนเองในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

2.2 เครื่องมือในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตระหนักด้านการป้องกันตนเองในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัว ซึ่งใช้แนวคำถามการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบแจกแจงแบบสอบถามแก่กลุ่มคนไร้บ้าน และสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัว พื้นที่กรุงเทพมหานคร ในช่วงมีนาคม-เมษายน พ.ศ.2564

4. การทดสอบแบบสอบถามโดยอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญและนักศึกษา จำนวน 30 คน ซึ่งค่าความเชื่อมั่นมีค่า Cronbach's alpha ≥ 0.70 จึงถือว่า มีความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

5. การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ทางสถิติ SPSS ด้วยการแจกแจงความถี่หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน และเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ ของการวิจัยที่วางไว้

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อความตระหนักในการป้องกันตนเองของกลุ่มคนไร้บ้าน พื้นที่กรุงเทพมหานครและปทุมธานี ที่ตอบกลับมาจาก กลุ่มตัวอย่างมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ จัดทำคู่มือลงรหัส และมีการ วิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1) การวิเคราะห์ ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ เชิงปริมาณ เพื่อศึกษา ความสัมพันธ์ของความตระหนักต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองของกลุ่มคนไร้ บ้านในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 พื้นที่กรุงเทพมหานครและจังหวัดปทุมธานี โดยใช้สถิติไคสแควร์ ดังนี้

1.1) วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่ส่งผลต่อความตระหนักด้านการป้องกันตนเองในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019

คะแนน	ค่าเฉลี่ย	ระดับ
2.4-3	0.80-1	มาก
0-2.3	น้อยกว่า 0.8	น้อย

1.1.4) การรับรู้ประโยชน์ในการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 จำนวน 1 ข้อ

คะแนน	ค่าเฉลี่ย	ระดับ
0.8-1	0.80-1	มาก
0-0.7	น้อยกว่า 0.8	น้อย

1.1.5) การรับรู้ความรุนแรงของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 มีจำนวน 4 ข้อ

คะแนน	ค่าเฉลี่ย	ระดับ
3.2-4	0.80-1	มาก
0-3.1	น้อยกว่า 0.8	น้อย

1.2) ปัจจัยเอื้อ ได้แก่ การเข้าถึงแหล่งทรัพยากรด้านสุขภาพและการเข้าถึงสิ่งสนับสนุนจากรัฐ มีจำนวน 2 ข้อ แบ่งเกณฑ์การประเมินผล ดังนี้

คะแนน	ค่าเฉลี่ย	ระดับ
1.6-2	0.80-1	ได้รับ
0-1.5	น้อยกว่า 0.8	ไม่ได้รับ

1.3) ปัจจัยเสริม ได้แก่ การได้รับคำแนะนำจากบุคลากรสาธารณสุข และบุคคลรอบข้าง มีจำนวน 6 ข้อ แบ่งเกณฑ์การประเมินผล ดังนี้

คะแนน	ค่าเฉลี่ย	ระดับ
4.8-6	0.80-1	ได้รับ
0-4.7	น้อยกว่า 0.8	ไม่ได้รับ

2) วิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมการป้องกันตนเองของคนไร้บ้าน ต่อสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 ให้คะแนน คะแนนข้อเชิงบวก และคะแนนข้อเชิงลบ ตามเกณฑ์ดังนี้

โดยนำมาแบ่งระดับคะแนน โดยการวัดค่าเฉลี่ยตามข้อคำถามการวิจัย ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ในการแปลผลข้อมูล โดยใช้การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยที่ได้กับเกณฑ์ที่แบ่งจากความกว้างอันตรภาคชั้นของแต่ละช่วงข้อมูลที่เท่า ๆ กัน จากสูตรคำนวณ (ศิริชัย พงษ์วิชัย, 2548) ดังนี้

$$\text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนอันตรภาคชั้น}}$$

เกณฑ์ แปลผล จะแบ่งระดับของพฤติกรรมออกเป็น 3 ระดับ โดยใช้เกณฑ์คะแนนตามกลุ่มตามความคิดของเบสท์ (Best, 1981: 78) โดยใช้ค่าคะแนนสูงสุดลบด้วยค่าคะแนนต่ำสุด และนำมาหารด้วยจำนวนกลุ่มหรือระดับที่ต้องการแบ่ง (นิคม แก้ววันดี, 2558)

$$\text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} = \frac{32 - 8}{3} = 8$$

เกณฑ์การแปลผลพฤติกรรม ดังนี้

ระดับพฤติกรรม	คะแนนรวม	ค่าเฉลี่ยคะแนน
ดี	24.01–32.00	3.01–4.00
ปานกลาง	16.01–24.00	2.01–3.00
ต่ำ	8.00–16.00	1.00–2.00

3) ข้อมูลระดับความตระหนักวิเคราะห์ด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยทำเป็นรายข้อ รายด้าน ภาพรวม แล้วนำเสนอ ในรูปของตารางกับคำบรรยายประกอบ แล้วนำมาแบ่งระดับคะแนน โดยการวัด ค่าเฉลี่ยตามข้อคำถามการวิจัย ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ในการแปลผลข้อมูล โดยใช้ การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยที่ได้กับเกณฑ์ที่แบ่งจากความกว้างอันตรภาคชั้น ของแต่ละช่วงข้อมูลที่เท่า ๆ กัน จากสูตรคำนวณ (ศิริชัย พงษ์วิชัย, 2548) ดังนี้

$$\text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนอันตรภาคชั้น}}$$

เกณฑ์แปลผล จะแบ่งระดับของความตระหนักออกเป็น 3 ระดับ โดยใช้ เกณฑ์คะแนนตามกลุ่มตามความคิดของเบสท์ (Best, 1981: 78) โดยใช้ ค่าคะแนนสูงสุดลบด้วยค่าคะแนนต่ำสุด และนำมาหารด้วยจำนวนกลุ่ม หรือระดับที่ต้องการแบ่ง (นิคม แก้ววันดี, 2558)

$$\text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} = \frac{30 - 6}{3} = 8$$

เกณฑ์การแปลผลความตระหนัก ดังนี้

ระดับความตระหนัก	คะแนนรวม	ค่าเฉลี่ยคะแนน
มาก	22.01-30	3.68-5.00
ปานกลาง	14.01-22	2.34-3.67
น้อย	6-14	1.00-2.33

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

การนำข้อมูลที่ได้จากการถอดเทปบันทึกเสียงจากการสัมภาษณ์มาพิจารณาถึงประเด็นหลักและจัดหมวดหมู่ พร้อมทั้งนำมาจัดเรียงเรียงข้อมูลใหม่เพื่อให้สามารถเข้าใจได้ง่ายและชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

จริยธรรมในการวิจัย

ในขั้นตอนการเก็บข้อมูล การรวบรวมข้อมูลจนกระทั่งขั้นตอนการนำเสนอข้อมูล ผู้วิจัยได้มีการแจ้งวัตถุประสงค์ในการทำวิจัย และนำไปใช้เฉพาะในการศึกษาเท่านั้น รวมทั้งระบุว่าข้อมูลทุกอย่างที่ผู้เข้าร่วมวิจัยตอบมา จะถูกเก็บเป็นความลับและไม่ก่อให้เกิดความเสียหาย จะมีการชี้แจงก่อนการสัมภาษณ์ทุกครั้ง เคารพความเป็นส่วนตัวและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในการขอความยินยอมโดยให้ข้อมูลอย่างครบถ้วนรวมถึงให้ผู้เข้าร่วมวิจัยตัดสินใจอย่างอิสระปราศจากการข่มขู่ บังคับ หรือให้สินจ้างรางวัล และให้ตอบคำถาม และแบบสอบถามโดยไม่ระบุตัวตน รวมทั้งสามารถขอยุติการให้ความร่วมมือได้ตลอดเวลา โดยไม่ต้องแจ้งเหตุผล

ผลการศึกษา

1. ข้อมูลทั่วไป

ผลการศึกษาพบว่า จากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 80 คน¹ ได้แก่

1) เพศ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 55.0) และเพศหญิง (ร้อยละ 40.0) และไม่ระบุคำตอบ (ร้อยละ 5.0) 2) อายุ ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 38-62 ปี (ร้อยละ 40.0) อายุระหว่าง 63-87 ปี (ร้อยละ 32.5) อายุระหว่าง 13-37 ปี (ร้อยละ 24.0) ตามลำดับ และไม่ระบุคำตอบ (ร้อยละ 4.0) 3) อาชีพ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง (ร้อยละ 48.8) ค้าขาย (ร้อยละ 25) ไม่ประกอบอาชีพ (ร้อยละ 20) เกือบของเก่า (ร้อยละ 2.5) และอื่น ๆ ได้แก่ นักเรียน พนักงานสถานบันเทิง (ร้อยละ 3.8) 4) ระยะเวลาที่ออกจากบ้านมาเป็นคนไร้บ้าน ส่วนใหญ่มากกว่า 2 ปี (ร้อยละ 76.3) และน้อยกว่า 2 ปี (ร้อยละ 5.0) และไม่ระบุคำตอบ (ร้อยละ 18.7) 5) รายได้ พบว่า มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 0-1,500 บาท (ร้อยละ 16.3) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 1,501-3,000 บาท (ร้อยละ 20.0) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 3,001-4,500 บาท (ร้อยละ 10.0) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 4,501-6,000 บาท (ร้อยละ 5.0) รายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 6,000 บาท (ร้อยละ 1.3) อื่น ๆ (ร้อยละ 26.3) และไม่ระบุคำตอบ (ร้อยละ 29.9) ดังที่ระบุในตาราง

¹ เนื่องจากข้อจำกัดในระยะเวลาการเก็บผลสำรวจที่ไปในเวลาที่คนไร้บ้านบางกลุ่มออกไปทำงาน จึงทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างน้อยกว่าที่ตั้งเป้าเอาไว้

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

(N=80)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
- ชาย	44	55.0
- หญิง	32	40.0
- ไม่ระบุคำตอบ	4	-
2. อายุ		
- 13 – 37	19	23.8
- 38 – 62	32	40.0
- 63 – 87	26	32.5
- ไม่ระบุคำตอบ	3	-
3. ปัจจุบันท่านประกอบอาชีพอะไร (เลือก)		
- ไม่ประกอบอาชีพ	16	20.0
- เกือบของเก่า	2	2.5
- ค้าขาย	20	25.0
- รับจ้าง	39	48.8
- อื่น ๆ	3	3.8

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
4. ระยะเวลาที่ออกจากบ้านมาเป็นคนไร้บ้าน		
- ระยะเวลาน้อยกว่า 2 ปี	4	5.0
- ระยะเวลามากกว่า 2 ปี	61	76.3
- ไม่ระบุคำตอบ	15	-
5. รายได้ของท่านเฉลี่ยต่อเดือน		
- 0-1,500 บาท	13	16.3
- 1,501-3,000 บาท	16	20.0
- 3,001-4,500 บาท	8	10.0
- 4,501-6,000 บาท	4	5.0
- มากกว่า 6,000 บาท	1	1.3
- อื่น ๆ	14	17.5
- ไม่ระบุคำตอบ	24	-

2. ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับข้อมูลทั่วไป ปัจจัยนำเข้า ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริม ความตระหนัก และพฤติกรรม

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับข้อมูลทั่วไป ปัจจัยนำเข้า ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริม ความตระหนัก และพฤติกรรม

(N=80)

ข้อคำถาม	\bar{X}	SD	ระดับ
1. ปัจจัยนำเข้า			
1.1 ความรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019	3.46	0.75	มาก
1.2 การรับรู้ความรุนแรงของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019	3.18	1.03	มาก
1.3 การรับรู้อุปสรรคในการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019	2.44	0.83	มาก
1.4 ทักษะติดต่อสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019	0.72	0.45	ไม่ดี
1.5 การรับรู้ประโยชน์ในการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019	0.79	0.41	น้อย
2. ปัจจัยเอื้อ			
2.1 การเข้าถึงบริการสุขภาพและการสนับสนุนจากรัฐ	1.64	0.51	ได้รับ

ข้อความ	\bar{X}	SD	ระดับ
3. ปัจจัยเสริม			
3.1 การได้รับคำแนะนำจากสาธารณสุขและบุคคลรอบข้าง	4.42	1.70	ไม่ได้รับ
4. ความตระหนักในการป้องกันตนเอง	4.64	0.75	มาก
5. พฤติกรรมในการป้องกันตนเอง	28.35	3.42	ดี

3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อความตระหนักด้านการป้องกันตนเองในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 ด้วยการศึกษาแบบ Fisher's exact test (p-value 0.05)

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อความตระหนักด้านการป้องกันตนเองในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019

ปัจจัย	p-value	ปัจจัย	p-value
เพศ	0.386	ปัจจัยนำด้านการรับรู้ความรุนแรง	1.000
อายุ	0.725	ปัจจัยนำด้านการรับรู้อุปสรรค	1.000
อาชีพ	0.054	ปัจจัยนำด้านทัศนคติ	0.574
ระยะเวลาที่ออกจากบ้าน	0.284	ปัจจัยนำด้านการรับรู้ประโยชน์	0.579

ปัจจัย	p-value	ปัจจัย	p-value
รายได้	0.348	ปัจจัยเอื้อ	1.000
ปัจจัยนำ ด้านความรู้	0.155	ปัจจัยเสริม	0.643

จากตารางที่ 3 พบว่า ปัจจัยเพศ อายุ อาชีพ ระยะเวลาที่ออกจากบ้าน รายได้ ปัจจัยนำด้านความรู้ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติกับความตระหนักในการป้องกันตนเองในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส

4. การวิเคราะห์ความตระหนักมีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมในการป้องกันตนเองในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์ ความตระหนักมีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมในการป้องกันตนเองในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019

ความตระหนัก	ระดับพฤติกรรม จำนวน (ร้อยละ)		p-value
	ต่ำ/ปานกลาง	ดี	
น้อย/ปานกลาง (n=5)	2 (40.0)	3 (60.0)	0.034
มาก (n=69)	3 (4.3)	66 (95.7)	
รวม	5 (6.8)	69 (93.2)	

จากตารางที่ 4 พบว่า คนไร้บ้านมีความตระหนักรู้และพฤติกรรมในการป้องกันตนเองอยู่ในระดับดี โดยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} = 0.034$) โดยมีพฤติกรรมการป้องกันตนเอง อาทิ ล้างมือ การรักษาระยะห่างที่ปลอดภัยจากผู้อื่น สวมหน้ากากอนามัย ไม่สัมผัสสิ่งสกปรก หรือปาก ปิดจมูกและปาก ด้วยข้อพับด้านในข้อศอกหรือกระดาษชำระเมื่อไอหรือจาม เก็บตัวอยู่บ้าน เมื่อรู้สึกไม่สบาย ไปพบแพทย์เมื่อมีอาการไข้ ไอและหายใจลำบาก

5. ปัจจัยอุปสรรคของศูนย์พักพิง

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญมีบทบาทหน้าที่ที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ (หน้าที่โดยธรรมชาติ) จากการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลจากศูนย์คนไร้บ้านแห่งหนึ่งในจังหวัดปทุมธานี 5 คน ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่เพศชาย 1 คน และเพศหญิง 1 คน ที่มีประสบการณ์การทำงานเกี่ยวกับคนไร้บ้านมากกว่า 5 ปี และเพศชายอีก 3 คน เป็นคนไร้บ้านมากกว่า 10 ปีขึ้นไป ที่ได้รับความนับถือและความเชื่อมั่นทั้งจากคนไร้บ้านและเจ้าหน้าที่ศูนย์ฯ ในขณะที่ศูนย์คนไร้บ้านแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร 5 คน ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่เพศชาย 2 คน และเพศหญิง 2 คน ที่มีประสบการณ์การทำงานเกี่ยวกับคนไร้บ้านมากกว่า 7 ปี และเพศชายอีก 1 คน เป็นคนไร้บ้านมากกว่า 10 ปีขึ้นไป ที่ได้รับความนับถือและเชื่อมั่นทั้งจากคนไร้บ้านและเจ้าหน้าที่ศูนย์ฯ โดยผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญทำให้สามารถจำแนกปัจจัยอุปสรรคของศูนย์พักพิงผ่านประเด็นสำคัญอย่างน้อย 4 ประเด็น คือ 1. จำนวนบุคลากร 2. งบประมาณ 3. สถานที่ และ 4. ความรู้ของบุคลากร มีสาระสำคัญดังนี้

5.1 จำนวนบุคลากร

ปัจจัยด้านบุคลากรทางศูนย์พักพิงมีบุคลากรในการดูแลเรื่องการเป็นอยู่ และคุณภาพชีวิตของคนไร้บ้าน เช่น เรื่องการเข้าถึงสิทธิต่าง ๆ ของรัฐ การป้องกันตนเองในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา สายพันธุ์ใหม่ 2019 ของคนไร้บ้าน แต่ทว่าศูนย์พักพิงยังคงขาดบุคลากรในการดูแล คนไร้บ้านอยู่ ซึ่งบุคลากรที่ว่าก็คือ *คนทำอาหารให้พี่น้องคนไร้บ้าน* ทำให้เรื่อง การประกอบอาหารเพื่อพี่น้องคนไร้บ้านเกิดความลำบาก แสดงให้เห็นว่าความเพียงพอ ของจำนวนบุคลากรเป็นปัจจัยอุปสรรคของศูนย์พักพิงฯ ดังบทสัมภาษณ์ ดังนี้

“เราก็สามารถมีอาหารให้เพียงพอ แต่ตอนนี้บุคลากรที่จะทำ มั่นก็ไม่มี เพราะว่าคนที่ทำเขาต้องมีรายได้ ซึ่งพี่ก็ทำตามกำลังที่ทำได้ *จิตอาสา*” (เจ็ด (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 18 เมษายน 2564)

อย่างไรก็ตาม พบว่า บุคลากรในศูนย์พักพิงฯ มีความพร้อมสำหรับการดูแลคนไร้บ้านในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา สายพันธุ์ใหม่ 2019 เช่นกัน เนื่องจากเกิดการแพร่ระบาดมาแล้วหลายรอบ ทางบุคลากรจึงพร้อมรับมือกับสถานการณ์ดังกล่าว ดังบทสัมภาษณ์ ดังนี้

“อ้อ เออว่ามันก็รอบสามแล้วเนอะ เขาก็ค่อนข้างจะเอ๋อเตรียมตัว *พร้อมอยู่นะ*” (สอง (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 6 เมษายน 2564)

“ถามว่าพอไหม เราก็สอน ถามว่าเพียงพอไหม เราก็แนะนำ เขาเนะ เรื่องโควิดเนี่ยป้องกันยังไง ล้างมือบ่อย ๆ แอสกินใส่อยู่บ่อย ๆ *อย่าถอด*” (หนึ่ง (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 6 เมษายน 2564)

“อ้อ ค่ะ ๆ ก็มี ก็ดูแลเรื่องที่อยู่อาศัยค่ะแล้วก็มีเรื่องคุณภาพชีวิต เช่น เรื่องการเข้าถึงสิทธิต่าง ๆ ของรัฐ อะค่ะ” (ห้า (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 8 เมษายน 2564)

5.2 งบประมาณ

ปัจจัยด้านงบประมาณ ศูนย์คนไร้บ้านแห่งหนึ่งในจังหวัดปทุมธานี ได้รับการสนับสนุนจากสมาคมคนไร้บ้านและมูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัย ขณะที่ศูนย์คนไร้บ้านแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานครไม่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานใด เนื่องจากศูนย์พักพิงดูแลโดยองค์กรมูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัย ซึ่งจะช่วยเหลือสนับสนุนเรื่องด้านที่อยู่อาศัยเท่านั้น ในด้านค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ต้องดูแลตนเองทั้งหมด

การศึกษาพบว่า ศูนย์คนไร้บ้านแห่งหนึ่งทั้งในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี และกรุงเทพมหานคร ต่างมีงบประมาณไม่เพียงพอต่อการดูแลคนไร้บ้าน ทั้งสองศูนย์ไม่ได้รับการช่วยเหลือใด ๆ โดยตรงจากทางภาครัฐ ทำให้พี่น้องคนไร้บ้านบางคนอยู่กันอย่างลำบาก อีกทั้งบุคลากรบางคนต้องควักเงินของตนเองมาใช้จ่ายเพื่อช่วยเหลือคนไร้บ้านในศูนย์พักพิง เนื่องจากศูนย์ไม่มีงบเพียงพอที่จะช่วยเหลือดังบทสัมภาษณ์ ดังนี้

“อ้อ ที่ศูนย์พักพิงส่วนมากก็จะเป็นพวก ปวช. สนับสนุน แล้วก็ทางสมาคม สมาคมเราเนาะ สมาคมคนไร้บ้าน มูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัย เขาก็จะมาสนับสนุนเรา อือฮี้ ถามว่างบประมาณด้านเงินไม่เพียงพอไหม อืม มันก็ไม่พอนะ แต่พี่น้องก็ต้องดิ้นรนกันอะนะ ใช่ว่า เรื่องเงินนี้ มันจะไม่เพียงพอ” (สาม (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 7 เมษายน 2564)

“น้องจะมีรายจ่ายไม่มีงบประมาณใด ๆ เข้ามาช่วยเหลือค่ะ เพราะว่าทางองค์กรของเรา คือ ดูแลโดยองค์กรมูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัยนี้ เขาก็จะช่วยเหลือสนับสนุนเรื่องด้านที่อยู่อาศัยอย่างเดียวนะคะ เรื่องปัญหาปากท้อง ก็จะช่วยเป็นการเดินเรื่องจากทางภาครัฐแต่ภาครัฐ เขาก็จะไม่ได้มาสนับสนุนเรื่องแบบ ยังไงอะเรื่องค่าใช้จ่ายอะไรอย่างนี้ เพราะที่น้องต้องดูแลตัวเองค่ะ” (ลี (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 8 เมษายน 2564)

5.3 สถานที่

ปัจจัยด้านสถานที่ พบว่า ศูนย์คนไร้บ้านแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร มีพื้นที่ไม่เพียงพอต่อการรองรับคนไร้บ้าน เนื่องจากพื้นที่แออัดและมีคนไร้บ้านจำนวนมากต้องการมาอาศัยอยู่ ทำให้พื้นที่รองรับของศูนย์คนไร้บ้านแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานครมีสถานะเต็มอัตรา ไม่สามารถรองรับคนไร้บ้านได้อีก ขณะที่ศูนย์คนไร้บ้านแห่งหนึ่งในจังหวัดปทุมธานีมีพื้นที่เพียงพอต่อการรับรองรับคนไร้บ้าน และภายในศูนย์มีการจัดการพื้นที่โดยการทำความสะอาด อย่างเช่น การพ่นฆ่าเชื้อ ตามห้องน้ำ ห้องนอน ดังบทสัมภาษณ์ ดังนี้

“แต่ส่วนมากที่น้องจะมาขอมาอยู่เอ่อศูนย์บางกอกน้อยเออะ ศูนย์วัดหมีเนี่ย เราก็บู๊เสส ก็มันเต็มอะเนอะ เราก็ไม่อยากจะแออัดมากอะครับ เพราะว่าที่นี้มันหนึ่ง เขาจะอยากมาอยู่คือ หนึ่งแบบเขาว่า มันอยู่ในใจเมืองเนอะ แล้วเขาก็หากิน หากินง่ายอะไรประมาณนี้อะครับ ...ที่จะรองรับเพียงพอคือศูนย์รังสิตครับ ปทุมมา รังสิต บ้านพูนสุข ที่นั่นจะรับที่น้องได้ยอะ” (สิบ (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 25 เมษายน 2564)

“ก็เราก็จะอยู่กัน ถ้าบริหารจัดการเราก็จะดูแลเรื่องความสะอาดเป็นหลัก ซ้ำเชื้อ ฟันแอลกอฮอล์ค่ะ แล้วก็ปิดแมสค่ะ ล้างมือประจำ เราก็ให้ความรู้อะค่ะ ดูแลป้องกันเผื่อระวังกันเองค่ะ ค่ะก็ใครที่พอมีความรู้ มีศักยภาพหน่อยเราก็จะดูแลเขาบอกแนะนำให้เขาตลอดเวลาว่าปิดหน้ากากนะ ดูแลเรื่องเช็ดมือด้วยแอลกอฮอล์นะ ตรงไหนแบบมีแอลกอฮอล์ซ้ำเชื้อเราก็จะให้เขาฉีดเขาพ่นตามห้องน้ำตามที่อยู่ที่นอนอะไรอย่างนี้เราจะแจกตลอดเลย” (เจ็ด, (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 18 เมษายน 2564)

5.4 ความรู้ของบุคลากร

ปัจจัยด้านความรู้ของบุคลากรศูนย์พักพิงฯ บุคลากรของศูนย์คนไร้บ้านแห่งหนึ่งในจังหวัดปทุมธานี พบว่า มีการได้รับความรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 เนื่องจากแกนนำของศูนย์พักพิงฯ ได้รับการอบรมและนำความรู้ที่ได้ นั้นมาสอนบุคลากรในศูนย์พักพิงฯ ให้ปฏิบัติตามทั้งเรื่องการสวมหน้ากากอนามัย การรักษาความสะอาด ล้างมือบ่อย ๆ เป็นต้น ทำให้บุคลากร มีความรู้เพียงพอ ขณะที่ศูนย์คนไร้บ้านแห่งหนึ่งในพื้นที่กรุงเทพมหานคร บุคลากรยังขาดความรู้ในเรื่องการป้องกันตนเองจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 ดังบทสัมภาษณ์ ดังนี้

“อ้อ อาคิดว่กัน่าจะเพียงพอนะ เพราะว่าเราจะสอนเขาตลอด เพราะอย่างอาเนี่ยไปอบรมมาแบบนี้ เขาแนะนำ ๆ มาแบบนี้ เราก็จะมาอธิบายให้พี่น้องฟังอะไรประมาณนี้อะครับ” (สาม, (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 7 เมษายน 2564)

“ก็บางท่านที่มีศักยภาพอย่างที่ว่าอย่างมีแกนนำที่พอไปมีความรู้
นิดนึงก็จะแนะนำค่ะ ก็ยังไม่เท่า ยังไม่ความรู้ขนาดแบบว่ารู้แบบขนาดลึก
เชิงลึกอะไรอย่างนี้ยังค่ะ” (แปด, (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 19 เมษายน 2564)

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการสำรวจพบว่า คนไร้บ้านส่วนใหญ่มีความรู้ การรับรู้ความรุนแรง และการรับรู้อุปสรรคในการป้องกันเกี่ยวกับการติดเชื้อโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา สายพันธุ์ใหม่ 2019 อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานสำรวจของ Thailand Science Research and Innovation (TSRI) เรื่อง “จากการสำรวจทัศนคติ ของคนไร้บ้านพบว่า ประมาณครึ่งหนึ่งของคนไร้บ้านมองว่า COVID-19 ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตและการทำงาน” ที่ได้ทำการสำรวจผลกระทบจาก โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 ต่อชีวิตของกลุ่มคนไร้บ้านและคนจนเมือง โดย บุญเลิศ วิเศษปรีชา และคณะ (2563) ซึ่งแสดงได้ว่าคนไร้บ้านนั้นมีความรู้ รับรู้ความรุนแรง และรับรู้อุปสรรคในการป้องกันเกี่ยวกับการติดเชื้อ หากไม่มี สิ่งเหล่านี้จะส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตและการทำงานของคนไร้บ้าน

ในเรื่องของทัศนคติต่อสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส โคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 แม้ว่าข้อค้นพบอยู่ในระดับไม่ดี และการรับรู้ประโยชน์ ในการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 อยู่ในระดับน้อย อย่างไรก็ตาม ประเด็นเรื่องคนไร้บ้านกับความสามารถได้รับการเข้าถึงบริการสุขภาพ และการสนับสนุนจากรัฐนั้นไม่สอดคล้องกับงานสำรวจของกองพัฒนานโยบาย และนวัตกรรมทางสังคม (2563) เรื่อง “ผลกระทบของ COVID-19 ต่อประชากร กลุ่มเปราะบาง” พบว่า การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 ระลอกที่หนึ่ง มาตรการความช่วยเหลือของภาครัฐไม่ครอบคลุมถึงคนไร้บ้าน

เนื่องจากการลงทะเบียนผ่านโทรศัพท์มือถือ ซึ่งคนไร้บ้านไม่มีโทรศัพท์มือถือ ที่เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกในการลงทะเบียนรับความช่วยเหลือ ทำให้กลุ่มคนไร้บ้านไม่สามารถเข้าถึงมาตรการช่วยเหลือของภาครัฐ และกลุ่มคนไร้บ้านต้องการให้มีเจ้าหน้าที่เข้ามาอำนวยความสะดวก สะท้อนให้เห็นว่าคนไร้บ้านต้องการมีปฏิสัมพันธ์กับภาครัฐ อย่างไรก็ตาม เมื่อผู้วิจัยได้ทำการสำรวจคนไร้บ้าน พบว่าคนไร้บ้านได้รับการเข้าถึงบริการสุขภาพและการสนับสนุนจากรัฐ เนื่องจากในขณะทำการศึกษาวิจัยฉบับนี้เป็นการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 ในระลอกที่สาม ภาครัฐได้เข้ามาอำนวยความสะดวกในเรื่องของการลงทะเบียน ทำให้กลุ่มคนไร้บ้านได้เข้าถึงมาตรการความช่วยเหลือของภาครัฐมากขึ้น

สำหรับประเด็นคนไร้บ้านมีความตระหนักและพฤติกรรมในการป้องกันตนเองอยู่ในระดับดี เนื่องจากประเทศไทยมีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 มาเป็นเวลานาน ทำให้คนไร้บ้านมีความตระหนักและมีพฤติกรรมในการป้องกันตนเองที่ดีขึ้น โดยพฤติกรรมในการป้องกันตนเองต่อการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 ได้แก่ ล้างมือ รักษาระยะห่างที่ปลอดภัยจากผู้อื่น สวมหน้ากากอนามัย ไม่สัมผัสตา จมูกหรือปาก ปิดจมูกและปากด้วยข้อพับด้านในข้อศอกหรือกระดาษชำระเมื่อไอหรือจาม เก็บตัวอยู่บ้านเมื่อรู้สึกไม่สบาย ไปพบแพทย์เมื่อมีอาการไข้ ไอ และหายใจลำบาก

ข้อค้นพบจากการหาความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ต่อความตระหนักในการป้องกันตนเอง พบว่า ผลจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ โดยใช้สถิติทดสอบ Fisher's exact test ไม่สอดคล้องกับปัจจัยทั้ง 3 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับโรค การรับรู้ความรุนแรงของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 การรับรู้อุปสรรคในการป้องกันโรค ทักษะคติต่อสถานการณ์

การแพร่ระบาดของโรค และการรับรู้ประโยชน์ในการป้องกันโรค *ปัจจัยเอื้อ* ประกอบด้วย การเข้าถึงบริการสุขภาพและการสนับสนุนจากรัฐ และ *ปัจจัยเสริม* ประกอบด้วย การได้รับคำแนะนำจากสาธารณสุขและบุคคลรอบข้าง ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดปัจจัยขึ้นมา เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความตระหนักในการป้องกันตนเอง ทั้งหมด 5 ปัจจัย โดยใช้ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระยะเวลาที่ออกจากบ้าน และรายได้ ผลการศึกษาพบว่า ไม่มีปัจจัยใดเลยที่มีความสัมพันธ์กับความตระหนัก เนื่องจากมีข้อจำกัดในการเก็บข้อมูลด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 ที่กำลังระบาด กลุ่มเป้าหมายจากตอนที่ต้นแรกที่ต้องมีการสำรวจคนไร้บ้านในพื้นที่สาธารณะจึงต้องมีการเปลี่ยนเป็นคนไร้บ้านที่อาศัยอยู่ในศูนย์พักพิงแทน

อย่างไรก็ตาม การหาความสัมพันธ์ของความตระหนักที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 ใช้สถิติทดสอบ Fisher's exact test ผลการศึกษาพบว่า ความตระหนักมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันตนเองในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 เนื่องจากเมื่อมีความตระหนักอยู่ในระดับดี จะส่งผลให้มีพฤติกรรมในการป้องกันตนเองดีตามไปด้วย จึงทำให้ทั้งสองมีความสัมพันธ์กัน

สำหรับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 หากคนไร้บ้านอาศัยอยู่ในที่สาธารณะ อาจเกิดการติดเชื้อและแพร่ระบาดมากขึ้น คนไร้บ้านจึงเข้ามาอาศัยในศูนย์พักพิงมากกว่าสถานการณ์ปกติ ทำให้ศูนย์พักพิงคนไร้บ้านต้องใช้ทรัพยากรเพิ่มมากขึ้นเพื่อดูแลและช่วยเหลือคนไร้บ้าน ตั้งแต่การให้ที่อยู่อาศัย อาหาร ตลอดจนการให้ความรู้

เกี่ยวกับการป้องกันตนเองในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 โดยจากการสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้ให้ข้อมูลหลัก พบว่า ปัจจัยอุปสรรคของศูนย์คนไร้บ้านที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองของคนไร้บ้านของศูนย์คนไร้บ้านแห่งหนึ่งภายในจังหวัดปทุมธานี คือ งบประมาณ และปัจจัยอุปสรรคของศูนย์คนไร้บ้านที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองของคนไร้บ้านของศูนย์คนไร้บ้านแห่งหนึ่งภายในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ 1) จำนวนบุคลากร 2) งบประมาณ 3) พื้นที่รองรับคนไร้บ้านของศูนย์พักพิง และ 4) ความรู้ของบุคลากร

กล่าวโดยสรุป คือ ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 ความตระหนักในการป้องกันตนเองของคนไร้บ้านในศูนย์คนไร้บ้าน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันตนเองในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 ในขณะที่ศูนย์คนไร้บ้านต้องเผชิญกับอุปสรรคในการป้องกันคนไร้บ้านในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 ได้แก่ จำนวนบุคลากร งบประมาณ พื้นที่รองรับคนไร้บ้านของศูนย์พักพิง และความรู้ของบุคลากร

ข้อจำกัดในงานวิจัย

เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 ศูนย์พักพิงคนไร้บ้านมีมาตรการไม่ให้คนนอกเข้าไปในพื้นที่ทางกลุ่มผู้วิจัยจึงต้องใช้วิธีการนำแบบสอบถามส่งให้ทางผู้ดูแลศูนย์พักพิงเป็นผู้กระจายแบบสอบถามให้คนไร้บ้านทำ และจำนวนคนไร้บ้านของศูนย์พักพิงมีจำนวนไม่ครบตามกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณไว้ แบบสอบถามที่ได้รับมาจึงมีจำนวนไม่ครบตามที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความตระหนักด้านการป้องกันตนเองของคนไร้บ้านในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 พื้นที่กรุงเทพมหานครและจังหวัดปทุมธานี พบว่า การรับรู้ประโยชน์ในการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 ของคนไร้บ้านอยู่ในระดับรู้น้อย อีกทั้งคนไร้บ้านไม่ได้รับคำแนะนำจากสาธารณสุขและบุคลากรรอบข้าง ซึ่งข้อมูลเหล่านี้สามารถเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการแก้ไขปัญหาได้อย่างตรงประเด็น อาทิ

1.1 ประสานงานศูนย์พักพิงคนไร้บ้านให้มีการประชาสัมพันธ์ภายในศูนย์ฯ หรือจัดทำสื่อให้ความรู้คนไร้บ้านเกี่ยวกับวิธีการป้องกันตนเองจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 โดยเน้นการสร้างความเข้าใจให้คนไร้บ้านเห็นถึงความสำคัญและประโยชน์ที่ได้จากการจากการป้องกันตนเองจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019

1.2 หน่วยงานสาธารณสุขในพื้นที่ดำเนินการส่งเสริมให้คนไร้บ้านสามารถเข้าถึงการได้รับข้อมูลเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 โดยจัดให้มีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขลงพื้นที่ศูนย์พักพิงคนไร้บ้านเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการป้องกันตนเองจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 ที่ถูกต้องและให้คำแนะนำต่าง ๆ รวมถึงตอบข้อสงสัยหรือข้อคำถามเกี่ยวกับการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 ส่งผลให้คนไร้บ้านมีความเข้าใจและได้รับข้อมูลที่ถูกต้องอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผลการศึกษาปัจจัยอุปสรรคของศูนย์พักพิงคนไร้บ้านที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองของคนไร้บ้านในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 พื้นที่กรุงเทพมหานครและจังหวัดปทุมธานี ข้อมูลปัจจัยอุปสรรคที่ค้นพบเป็นประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาหรือเป็นแนวทางในการช่วยเหลือคนไร้บ้านได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือหน่วยงานที่ต้องการช่วยเหลือคนไร้บ้านดำเนินการจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในกลุ่มคนไร้บ้านที่ไม่ได้พักอาศัยในศูนย์พักพิงคนไร้บ้านในจังหวัดอื่น ๆ นอกเหนือจากกรุงเทพมหานครและจังหวัดปทุมธานี เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น
2. ควรมีการศึกษาปัจจัยอื่น ๆ เพิ่มเติมเพื่อค้นหาปัจจัยที่มีผลต่อความตระหนักด้านการป้องกันตนเองของคนไร้บ้านในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากพี่น้องคนไร้บ้านทุก ๆ ท่านที่ร่วมแบ่งปันประสบการณ์ ผู้ดูแลประจำศูนย์คนไร้บ้านแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร และผู้ดูแลประจำศูนย์คนไร้บ้านแห่งหนึ่งในจังหวัดปทุมธานี ที่กรุณาให้ข้อมูลในการศึกษาวิจัย ขอขอบคุณคุณอนรรฆ พิทักษ์ธานิน ในการประสานงานศูนย์พักพิงคนไร้บ้าน และอาจารย์ ดร.นนท์ธิดา หอมขำ ที่กรุณาเสียสละเวลาในการให้ความรู้ คำแนะนำและแนวทางในการดำเนินการวิจัยที่เป็นประโยชน์ในทุกขั้นตอนของการวิจัย ตลอดจนช่วยตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ของงานวิจัยด้วยความเอาใจใส่ และให้การสนับสนุนผู้วิจัยมาโดยตลอดจนงานวิจัยฉบับนี้ได้เสร็จสมบูรณ์

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

กองพัฒนานโยบายและนวัตกรรมทางสังคม สำนักปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2563). **ผลกระทบของ COVID-19**

ต่อประชากรกลุ่มเปราะบาง. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก

http://phuket.dop.go.th/download/knowledge/th1611129834-134_0.pdf. (เข้าถึงเมื่อ 13 กุมภาพันธ์ 2564).

ทีดีอาร์ไอ. (2563). วิเคราะห์ผลกระทบของโควิด-19 ต่อกลุ่มคนไร้บ้าน.

[ออนไลน์]. สืบค้นจาก <https://tdri.or.th/2020/12/covid-93/>. (เข้าถึงเมื่อ 13 กุมภาพันธ์ 2564).

นลินาสน์ ขุนคล้าย และคณะ. (2563). "แนวทางปฏิบัติการช่วยชีวิต สำหรับบุคลากรทางการแพทย์ ในช่วงสถานการณ์โควิด-19". **วารสารวิชาการการแพทย์ภัยพิบัติและฉุกเฉินเจ้าฟ้าจุฬาภรณ**, 1(1): 1-9.

นิคม แก้ววันดี. (2558). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ตำบลนครเจดีย์อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน.** มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

บุญเลิศ วิเศษปรีชา และคณะวิจัย. (2563). **ผลกระทบโควิด-19 ต่อชีวิตของกลุ่มคนไร้บ้านและคนจนเมือง.** [ออนไลน์]. สืบค้นจาก https://tsri.or.th/files/trf/2/files/Report/TSRI_Factsheet_COVID19_Impact_against_Homeless_and_Urban_Poverty_01_202010.pdf. (เข้าถึงเมื่อ 13 กุมภาพันธ์ 2564).

- ศิริชัย พงษ์วิชัย. (2548). การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์.
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมาคมคนไร้บ้าน. (2562). โครงการสำรวจคนไร้บ้าน. รายงานสำรวจ.
สอวช. และ อว. (2563). มาตรการด้านการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและ
นวัตกรรม เพื่อรองรับการฟื้นฟูและปรับโครงสร้างเศรษฐกิจและ
สังคมของประเทศ. กรุงเทพฯ: กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์
วิจัยและนวัตกรรม.

สำนักบ้านมั่นคง สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน). (2562).
ถอดบทเรียน... การพัฒนาคุณภาพชีวิตคนไร้บ้าน. [ออนไลน์].
สืบค้นจาก [https://web.codi.or.th/wp-
content/uploads/2019/05/BMK25600827-1.pdf](https://web.codi.or.th/wp-content/uploads/2019/05/BMK25600827-1.pdf).
(เข้าถึงเมื่อ 13 กุมภาพันธ์ 2564).

ฮูตา แวะหะยี. (2563). "การรับรู้ความรุนแรงและพฤติกรรมกำบังโรคติดเชื้อ
ไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ของวัยรุ่นในเขตตำบลสะเตงนอก
อำเภอเมือง จังหวัดยะลา". วารสารวิชาการสาธารณสุขชุมชน,
6(4): 158-168.

ภาษาอังกฤษ

Allaria, C., Loubière, S., Mosnier, E., Monfardini, E., Auquier, P.
& Tinland, A. (2564). "Locked down outside: Perception of
hazard and health resources in COVID-19 epidemic context
among homeless people". *SSM-Population Health*, 15: 1-12.

BLOOM, B. S. (1971). *Taxonomy of Education Objective*. New York: David MoKey Company Inc.

สัมภาระณ

หนึ่ (นามสมมติ). 6 เมษายน 2564. สัมภาระณ.

สอง (นามสมมติ). 6 เมษายน 2564. สัมภาระณ.

สาม (นามสมมติ). 7 เมษายน 2564. สัมภาระณ.

สี่ (นามสมมติ). 8 เมษายน 2564. สัมภาระณ.

ห้า (นามสมมติ). 8 เมษายน 2564. สัมภาระณ.

หก (นามสมมติ). 17 เมษายน 2564. สัมภาระณ.

เจ็ด (นามสมมติ). 18 เมษายน 2564. สัมภาระณ.

แปด (นามสมมติ). 18 เมษายน 2564. สัมภาระณ.

เก้า (นามสมมติ). 20 เมษายน 2564. สัมภาระณ.

สิบ (นามสมมติ). 25 เมษายน 2564. สัมภาระณ.